

ההגות התורה

יו"ל ע"י חברת הגות תורה - ישבר באהליך דקהל חסידי מנובוקא בעלזא
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א • ע"ש ולע"נ הגה"ח רבי ישכר דוב ענגלענדער זצ"ל

גליון תרכ"ב פר' וארא תשפ"ד
מסכת זבחים קיד. - קטז.

עשולחן גבוה

אמרי קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מצינו בשום מקום בתורה שאלה ותשובה, שהיתה התורה יכולה לכתוב רק וצויתי את ברכתי וממילא אין כאן שאלה ומפרש דבאמת ישנו תמיד שפע משמים בלי הפסק, לכל מה שצריכים, אלא דכשארם אינו מאמין ושואל שאלות, מה נאכל, הן לא נזרע ולא נאסוף הרי הוא פוגם ומקלקל בצניעות השפע שיורדים תמיד משמים, ועל ידי זה הוא מטריח כלפי מעלה להצריך ציווי מחדש וצויותי את ברכתי, לחדש השפע, שיהיה נשפע כל מיני השפעות טובות.

ועל פי זה אפשר לומר גם כן בדרך רמז הכוונה כאן, דהנה השי"ת כבר אמר כמה פעמים שיוציא את בני ישראל ממצרים, ואף על פי כן מצינו כאן שוב שאמר משה רבינו ע"ה להשי"ת הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה וגו', ועדיין חשב משה רבינו ע"ה איך יכול להצליח בשליחותו להוציא את בני ישראל ממצרים, ועל כן הוצרך השי"ת ליתן ציווי מחדש לחדש את ההבטחה ושיילך אל פרעה ויצליח בשליחותו להוציא את בני ישראל ממצרים.

ס"ג שב"ק פרשת וארא ר"ח שבט תשס"ג

אצל עצמם אשר מצרים מעבידים אותם, שהם צועקים ומתפללים להשי"ת רק בגלל המצרים.

השי"ת יעזור שנוכה להיגאל מהגלות שאנו נמצאים בין הגויים ועי"ז נזכה להיגאל מהגלות בין בני"א אחד אצל חבירו וגם נזכה להיגאל מהגלות של כל אחד אצל עצמו, השי"ת יעזור שנוכה לזה מתוך רחמים וחסדים ומתוך נחת וכל טוב.

ליל שב"ק פרשת וארא ר"ח שבט תשע"ג

וידבר ד' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים.

וילה"ב מהו הציווי שכתוב כאן הרי להלן מבואר בפרטות ענין הציווי לפרעה. ורש"י פי' דכיון שהזכיר משה ואהרן ע"כ הפסיק לפרש ולבאר יחוסם ואח"כ חזר לענין הציווי שהפסיק בו. ועוד פי' בשם המדרש שהציווי היה בשביל בני"א להנהיגם בנחת ולסבול אותם, ובשביל פרעה לנהוג בו כבוד, וכבר הזכיר אתמול דברי כ"ק דודי ז"ל שפי' ענין הציווי שכתוב כאן שיהיה הגאולה באופן של ציווי דווקא בע"כ של פרעה, ולא בדרך משא ומתן, וזהו הכנה להגאולה העתידה שנכלל בגלות מצרים ובגאולת מצרים, שיהיה ג"כ באופן של ציווי ולא באופן של משא ומתן עם אוה"ע.

ואפ"ל בעוד אופן, דמובא בסה"ק נועם אלימלך עה"פ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע וגו', וצויתי את ברכתי לכם וגו', בשם אחיו החסיד המפורסם ה"ה הרבי ר' זושא זי"ע שהיום בערב יהיה היו"ד זי"ע שלא

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי.

ודקדק כ"ק דודי (מרן מהר"א זי"ע) ז"ל דלשון גם הוא ריבוי ומה בא לרבות כאן, ועוד מהו ואזכור את בריתי דווקא כאן.

ואפשר לומר בהקדם דברי כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש זי"ע) ז"ל עה"פ ושמתי פדת בין עמי ובין עמך וגו', ובבעל הטורים אי' ג' במסורה, א' חסר כאן, וב' מלאים פדות שלח לעמו, והרבה עמו פדות, ואמר כ"ק אא"ז ז"ל דיש ג' גלויות, הא' הוא גלות של בני"א שנמצאים בין הגויים, והב' שהוא יותר קשה שבנ"י נמצאים בגלות אחד עם חבירו דהיינו מחלוקת, והג' שהוא עוד יותר קשה שזה יהודי שנמצא בגלות אצל עצמו כ"א בביתו עם בני משפחתו. וזהו ושמתי פדת בין עמי ובין עמך, דמיירי מהגלות בני"א נמצאים בין הגויים, כתוב פדת רפה וחסר ו', פדות שלח לעמו, שזה מיירי על בני"א אחד עם חבירו כתוב בדגש ומלא ו' שצריך פדות יותר שהוא יותר קשה, ומש"כ והרבה עמו פדות הוא על הגלות שיהודי נמצא עם עצמו שצריך לזה הרבה פדות, ע"כ.

והנה ראיתי מובא בשם צדיקים עה"פ וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם וגו', שבנ"י היו כואבים וצועקים ע"ז שהם עובדים את השי"ת ומתפללים אליו רק בגלל שהמצרים מעבידים אותם, שבגלל המצריים הם עובדים את השי"ת. ועפ"ז אפ"ל הלשון וגם אני שמעתי, דהיינו דמלבד הענין של הגלות שהיו במצרים בין הגויים, כאב להם יותר וגם בא לרבות - הענין שהיו בגלות הדעת

ש"ע הרב או"ח סימן קכח	מסכת זבחים עמוד ליום	סדר הלימוד לשבוע הבעל"ט
סעיף	דף	יום
ג	קטז:	א
ד	קיז.	ב
ה	קיז:	ג
ו	קיח.	ד
ז	קיח:	ה
חזרה	חזרה	ע"ש / ושב"ק

אפאר מינוט
א טאג
קטן סען קטען ש"ס

שיעור יומי
בתימן 'קול התורה והדמויות'

כי קרוב אליך
הזכר מאז....

פידור הנרותות
פי' נבא הדיכה

שיעורים תמידים כסדרם
נשיטלעך

משולחן גבוה

דיבורים קדושים מרבוה"ק מבעלזא זי"ע

ב"ק מרן מהרי"ד זי"ע

וידבר אלקים אל משה (ו, ב). דיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה (רש"י). וקשה, מה יכול היה משה המנהיג לדבר לפני ה' כשהרגיש בצערן של ישראל, ואין אדם נתפס על צער, ובפרט מנהיג ישראל על צערן של ישראל.

והתירוץ הוא לפי דברי רש"י על הפסוק (לעיל ג, ד) ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה - ולא אילן אחר משום עמו אנכי בצרה, וכן תירגם יונתן על הפסוק דאיתגליתו עלך מגו סניא, וזהו שדיבר אתו משפט על שהקשה ואמר למה הרעותה לעם הזה ולא דיבר על צער השכינה.

ב"ק מרן מהר"א זי"ע

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו' (ג, א). וברש"י, אל האבות. ובמדרש רבה (שמו"ר ג, א) במדת הרחמים אני עומד. ויש לדקדק מה מוסיף רש"י בדבריו 'אל האבות'. ואמר עפ"י דברי כ"ק אביו זי"ע, דאברהם אבינו ע"ה זכה לקדושת ביהמ"ק במקומה, כדכתיב (בראשית כב, ד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה, וזהו הר המוריה (פסחים פ"ח ע"ב), יצחק אבינו ע"ה זכה לקדושה במקומה, כדכתיב (בראשית כז, טז) ויצא יצחק לשוח בשדה, זה ג"כ הר המוריה (פסחים שם), ויעקב אבינו ע"ה זכה לקדושת ביהמ"ק שלא במקומה, כמש"כ רש"י (בראשית כח, יז) אפשר שעברתי במקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי יזהב דעתיה למהדר מיד קפצה לו הארץ. והרמז, שיעקב אבינו ע"ה עשה הכנה בשבילנו, שאפילו בגלות נוכל לזכות לקדושת בית המקדש, כדכתיב (יהושע א, טז) ואהי להם למקדש מעט, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כ"ט ע"א), שעל ידי קדושת התורה אפשר לבא לכל הקדושות, אד"ק ז"ל.

ועפ"ז י"ל שזה הרמז במד"ר במדת הרחמים אני עומד, זה רמזו על קדושה שלא במקומה, כי זה הרחמים ביותר, שאפילו בגלות אנו זוכין לכל הקדושות. וזה, וארא אל האבות, זה קאי על יעקב, היינו מי שכולל בתוכו כל האבות, כי מדת תפארת כוללת כל המידות - חסד וגבורה (זה"ק ח"ג ש"ב ע"א). והשי"ת יעוה.

ואאמור"ר אמר בזה, ע"פ מה דאיתא בתוס' ישנים מס' ר"ה (א"ר) מדת רחום היא על כל צרה שלא תבא, וחנן הוא לאחר שכבר בא הצרה. והנה זאת המדה שייך רק אצל הקב"ה, כי אדם לא יודע מה יולד יום, רק הקב"ה שהוא צופה נסתרות שייך אצלו מדת רחום. וזהו, לא במדת בשר ודם אני עומד, כי במדת הרחמים אני עומד, על כל צרה שלא תבא, וזאת המדה לא שייך אצל בשר ודם. אד"ק ז"ל.

גילה, דאיתא בספרים הק' איך שאברהם אבינו מדת חסד, ויצחק מדתו גבורה, ויעקב תפארת, היינו שכולל כל המדות, שבמדתו של יעקב אבינו ע"ה נמתקו הגבורות לחסדים, נמצא שכללות האבות מורה על רחמים שנמתקים הגבורות בחסדים, וזה, וארא אל האבות, היינו כללות האבות שמורה על רחמים שע"י כולם נמשכים חסדים ורחמים על ישראל.

ב"ק מרן מהר"א זי"ע

והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה וגו' ושמותי פדות בין עמי ובין עמך וגו' (ח, יח-יט). ויש להבין, מהו אשר עמי עומד עליה, וגם, לכאורה ככפל לשון, כיון דכתיב והפלתי וגו' למה צריך עוד לומר ושמותי פדות וגו'. וגם, את ארץ גושן יש להבין, כי 'את' לשון ריבוי וי"ל, עפ"י דברי זוהר הק' (ח"א ר"א ע"ב) ויאחזו בה (בראשית מז, כז) אחסנת עלמא. ואמר בזה אאמור"ר ז"ל, דהנה איתא ברד"ק (יהושע א, טז) במה שנמנה גושן בגבולות ארץ ישראל ביהושע, כי זהו גושן מארץ מצרים, רק ע"י שנתקדש בתורה ותפלה ע"י יעקב ובניו כנס בגבולי ארץ ישראל, וכמו דאיתא בתרגום יונתן (בראשית שם) שבנו בית מדרשא, וזהו אחסנת עלמא - שנתקדש בקדושת ארץ ישראל לעולם, אד"ק ז"ל.

זה י"ל, והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן, 'את' הוא ריבוי (פסחים כ"ב ע"ב), שנתרבה ונתעלה ע"י התורה שלמדו שם, אשר עמי עומד עליה, שיש להם עמידה ואחיהו ע"י שקדשו בתורה ותפלה. ואח"כ אמר, ושמותי פדות בין עמי ובין עמך, כיון שקדשו שם יהיה זה ארץ ישראל, והשאר לא יהיה ארץ ישראל, וממילא יהיה פדות בין עמי ובין עמך.

משולחן עליונים

פנינים יקרים על פרשת השבוע

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. ופירש רש"י וארא אל האבות. דברי רש"י תמוהין כנודע מה חידש רש"י בזה. ויש לפרש דהנה כאן לא הזכיר אלא שמותם ולא קראם אבות, ולכאורה הול"ל אל אבותיך אברהם וכו', כש"כ בפר' שמות אנכי א' אביך אברהם וכו', אלא דלא יתכן ליחס אותנו אל אבותנו הק' רק באם אנו הולכין בדרכיהם ולא כשח"ו אנו נוטין מדרכיהם, וכאן כיון שהוכיחו השי"ת שלא הלך בדרכי האבות, שלא התרעמו עליו ית"ש, ונטה קצת מדרכיהם אינו מזכירם בשם אבות, זה שכיוון רש"י בלשונו במה שפירש וארא אל האבות, לפרש מה שאמר הכתוב וידבר, דיבר איתו משפט על שהקשה לדבר למה הרעות, ולכאורה איני יודע מהו המשפט שדיבר עמו, ע"ז מפרש רש"י וארא אל האבות כלומר, כוננת השי"ת בזה כיון שהם אבות מהראוי היה שתלך בדרכיהן, וע"י שלא הלך בעקבותיהן לא הזכר רק אל אברהם וכו' וזהו גופא היינו הדברי משפט.

קרי לודו

ויאמר ה' וגו' ידבר אליכם פרעה וגו' לכם מופת וגו'. הנה תיבת לכם הוא לכאורה מיותר ושמעתי מפי אדמו"ר הרב הקדוש כו' מהר"ר אלימלך ז"ל כי הנה מעשה כשפים הוא דבר חידוש נפלא בעיני מי שאין לו היכולת לעשות זאת, אבל בעיני המכשפים בעצמם אין הדבר לפלא כידוע אבל הנסים והנפלאות הנעשים ע"י הנביאים אז הוא בעיניהם עצמם ג"כ לפלא ומופת גדול, ולזה כי יאמר פרעה תנו לכם מופת, היינו שתעשו דבר כזה שיהיו בעיני עצמכם ג"כ למופת ופלא וזהו אדע כי הוא דבר ניסי וחכמות אלקות.

אוהב ישראל

ולא יכלו החרטמים לעמוד לפני משה מפני השחין, משמע לפני זה עמדו לפני משה בכל מכה בדם וצפרדע כנים ערוב דבר, והנה בערוב לא יכלו לעשות דבר כי מה יסיפו על ערוב, ולהביא לארץ גשן יאמרו הלא גם משה לא יכול להביאו שם אולי מזל המדינה ההוא גורמת, ואולי אמרו שהועילו לסגור פום אריות שלא הרגו כל המצריים ועי"ז הכבד לבו, אך במכת דבר קשה, אם עמדו שם מ"ט לא ניסו להביא דבר למקנה ישראל, וי"ל כי בראש השנה בטלה עבודה כדאיתא (במס' ר"ה דף י' ע"ב) בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, ניסן נגאלו ש"מ שמכת דם הי' בר"ה כידוע מהמדרש ביום שהתחילו עשר מכות לבוא על המצרים בטלה עבודה מאבותינו, וידוע משפט המצרים י"ב חודש הי' והתחילו מיד כשבא משה לפרעה בפעם הראשון הגם שלא שמשו המכות עודנה נכבד עבודה על ישראל ואי"כ צפרדע בר"ח מרחשון כדאית' במדרש רבה פרשה זו שבין כל מכה ומכה הי' חודש, כנים ר"ח כסליו, ערוב ר"ח טבת, דבר ר"ח שבט, ולפ"ז ע"כ הי' שנת עיבור והי' שחין ר"ח אדר, וברד ר"ח אדר שני, וארבה ר"ח ניסן וכ"כ רמב"ן בפ' בא, וחשך סמוך לפסח ממש ופסח שבו יצאו בני"י מצרים יום ה' הי' כדאיתא במס' שבת, לפ"ז הי' ר"ח שבט בשבת ובשבת לא יכלו חרטומים לעשות מעשה כדאמרינן בגמ' (סנהדרין ס"ה ע"ב) בעל אוב יוכיח, ע"כ לא יכלו לעשות שום מעשה ביום ר"ח שבט שחל בשבת.

חתם סופר

ויאמר משה לפרעה התפאר עלי וגו' להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאור תשארנה וגו' למען תדע כי אין כה' אלהינו וסורו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמקיך רק ביאור. יש להבין אומרו רק ביאור תשארנה מה לנו אם ישארו ביאור או לא, גם מה שחזר ואמר וסורו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך וגו', הלא כבר אמר אנתיר לך ולעבדיך ולעמך וגו' ממך ומבתיך וגו', ויש לפרש דהנה מדרך הכישרו שיתבטל במים כדאיתא בש"ס (סנהדרין ס"ו) והטעם כי הכישרו הוא מצד הטומאה לזאת יתבטל בעברו במי מקוה טהרה על ידי טהרת מים, גם מדרך הכישרו באם רוצים המכשפים לבטלו אחר כך אין ביכולתם לבטלו בהדרגה מעט מעט רק כולו כאחד דווקא, וגם שלא ישאר שום רשע ממנו.

והנה משה רבינו ע"ה היה רוצה להראותם בחוש המופתי כי יד ה' היתה בהם ולא על ידי מעשה כשפים כאשר חשבו פרעה וחכמיו, לזה אמר לו למען תדע כי אין כה' אלהינו רצ"ל תדע שכל הפעולות הללו מעשי ה' המה ומבלעדו בלתי באפשרי שום נמצא שיעשה זאת, כי וסורו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך וגו' כלומר שיתבטלו בהדרגה מעט מעט ולא בפעם אחת, וגם רק ביאור תשארנה ולא יתבטל על ידי טהרת המים כדרך הכישרו, ואם כן דעו נא וראו כי גדולים מעשי ה' והוא פעל אלה וק"ל.

מאור ושמש

יחד נבנה
אנ"ש העלפן פארענדיגן
דעם יסוד אדיד וחזק!

845.403.9055 | 44-3301759065 | 07-65999527

פאזערות רבותנו

מרבזה"ק מבעלזא על הדף

שתק וקיבל שכר שנאמר וידם אהרו (קט"ו ע"ב) שתיקת ב"ק מרוז זי"ע לאחר שריפת בנו אהבו הי"ד

החלו גויים רבים לרדוף אחריו במטרה לתפוס, הוא צעק בגרון נחר: "יהודים הצילו!-!" לא עברו רגעים אחדים ואחד הגויים האוקראיניים רשע מרושע שפל ונבזה בשם 'מאגאלאס באציליי' ימ"ש תפס אותו בידי, דקר אותו בסכין חדה, ואחר כך זרק אותו אל תוך האש הבווער, ימח שמו וזכרו של אותו אכזר וחית טרף לדראון עולם.

יש המספרים שרבי משה'לע סיכן את עצמו ויצא לרחובה של עיר, מחמת שכ"ק מרוז זי"ע התגורר באותה רחוב, וחשש פן תפסו הרשעים את אביו הק', ומרוב הפחד והדאגה יצא לחוץ כשהוא קורא בקול גדול: "ווי איז דער טאטע, ווי איז דער טאטע", ואז לכדו אותו הרשעים הארורים ימ"ש. חזו חזו את גודל מסירות נפשו והתבטלותו עבור אביו הק', הוא הפקיר עצמו והשליך את חייו מנגד למען חיי אביו. ואת אשר יגורנו בא, והוא עצמו נלכד באש התבערה, ונשרף חי בלהבות הלהטות, קרבן אשה כליל ועולה.

יחד עם הרה"ק ר' משה'לע זצ"ל הי"ד, הושלכו אל תוך האש עוד ארבעים אנשים יראים ושלמים, ביניהם היושבים המפורסמים, החסיד רבי רפאל [שרייבער] ראווער, החסיד רבי אריה דים מקארטשין, והחסיד רבי יוסף אורשיצער, ה' ינקום דמם.

מי יתן ראשינו מים ועינינו מקור דמעה, ונבכה יומם ולילה על חורבן עמנו. על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים. על כן ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה, לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על חלליהם. היא יושבת וראשה חפוי, ויבלעוה לגיונות, ויטילו את איש קדוש לחרב, ויהרגו בודון חסידי עליון.

תיאור מצמרר ומזעזע כל לב נשתמרה מעדותה של האשה מרת ש. רענער ע"ה, שראתה את כל המקרה הנורא, ואף ניסתה להציל את רבי משה'לע מידי הרשעים, אך אלו גברו עליה והוציאו אותו מידיה, וכך היא מתארת בתיאור קורע לב:

"שבוע או שבועיים לאחר כניסת הגרמנים לעיר, ביום ששי אחרי הצהריים, שמענו כי אנשי הגסטפו והאוקראינים תושבי המקום הציטו את בית הכנסת הגדול, ולא עוד אלא גם חוטפים יהודים ומשליכים אותם חיים לתוך בית הכנסת הבווער". "פרצה בהלה, והיהודים התחילו לנוס לאן שנשאום רגליהם כדי להתחבא מפני הרוצחים. הגברים של משפחתנו הסתתרו במחסן עצים קטן ליד דירתנו, ואנחנו, הנשים חסמנו בגופנו את דלת המחסן. מבעד לחלון ראינו את הלהבות העולות מבית הכנסת הבווער ומבתים יהודיים אחרים שהוצתו אף הם".

"כעבור שעה יצאתי החוצה לקלוט ידיעות מפורסות יותר על הנעשה בעיר. אך עברתי את מפתן הבית. והנה ראיתי יהודי רץ, פניו חרוכי אש, שותתים דם, וכולו מוכה ופצוע. המון גויים רדף אחריו, והוא צעק: "יהודים, הצילו!"

"תפסתי את היהודי בכנף בגדו ונסיתי להכניסו לבית פנימה, אלא שהגויים הוציאו אותו בכוח מידי והוסיפו להריץ אותו. אין אני זוכרת מה היתה תגובתי, אך כנראה שפרצתי בצעקה, שכן אמי זינקת מן הבית בחשבה שנפגעת".

"אמי עוד הספיקה לראות את היהודי הנרדף המוכה, היא הכירה אותו, וזעקת שבר פרצה מגרונה: "הרי זהו ר' משה'לע! אז נודע לי שהיהודי האומלל היה ר' משה'לע בנו של הרבי מבעלזא. לבסוף תפסו אותו הבריונים והשליכוהו לתוך בית הכנסת הבווער, שם נשרף עם עוד ארבעים יהודים".

המשך בעמוד ט'

להתפשט לעבר הבתים הסמוכים, והתושבים התחילו לנוס מבתיהם כדי שלא ליפול בתוך מלכות האש.

באותו רגע שהיהודים התחילו לצוץ מבין פתחי הבתים, לכדו אותם הגרמנים ימ"ש וזרקו אותם אל תוך האש הלוהטת, מיותר לתאר את הצרחות האימות והזעקות העצומות שנשמעו מכל עבר, יללות ובכיות התערבבו בקול צהלת הגרמנים הארורים ימ"ש, עשן כבד היתמר אל על, והלהבות עלו עד לב השמים.

בין אותם האנשים שנמלטו מחמת האש הלוהטת, היה בנו הגדול של כ"ק מרוז זי"ע - הרה"ק רבי משה'לע זצ"ל הי"ד - שהאש כבר אחזה בקירות ביתו, פניו כבר היו חרוכות מחמת האש ושתתו דם, ובעוד הוא מנסה להימלט מהאש,

בתולדות בני ישראל נקבע יום שישי פרשת חוקת ליום תענית, מחמת שריפת הספרים שאירע בשנת ה' אלפים ד', כמו כן נחרבו ביום זה שתי קהילות גדולות בשנת ת"ח. ותגדל המכה שבעתיים בשנת תש"א, ביום זה חשכו המאורות, ואירע בו מקרה קשה ומה, איום נורא.

היה זה בעת שהנאצים ימ"ש הקיפו את כל בתי הגטו, במטרה ללכוד את כל אלו שהסתתרו בבתיהם ולא נענו לפקודתם, הם רצו ללכוד את אותם יהודים ולשולחם יחד עם שאר אחיהם שנספו הי"ד לעולם שכולו טוב.

לשם כך הגו רעיון שטני ואכזרי ביותר, הם שפכו כמויות גדולות של נפט ובנוזין אל תוך בית הכנסת הגדול והציתו אש גדולה, ההבערה ללהב יצאת והלהבות גברו מרגע לרגע, האש התחילה

חשש פן יתעורר על הלקיחה ולא יעצור כח

וידום אהרן, שתק וקבל שכר על שתיקתו. יש לדקדק מה היה לו לומר.

כתיב באיוב (א כ"א-כב): 'ה' נתן וְה' לקח יְהי שם ה' מְבֹרָךְ. כָּל זֶה לֹא חָטָא אִיּוֹב וְלֹא נָתַן תְּפִלָּה לְאֱלֹהִים', הנה במדרש (ילקוט משלי) בר"מ שמתו בניו, ונחמו אותו שבעל הפקדון יתברך שמו נטל פקדונו שהפקיד אצלו. והנה אם כן כל ירא ד' לא יתפעל על החזרת הפקדון, אך אדרבא יתן שבו הוודיה על שזכה לפקדון הלז כל זה הזמן עד עתה, דכל זמן שהפקדון אצלו אינו מרגיש בטוב, ואין הטוב ניכר אלא בהעדרו, והיה ראוי לתת תודה, והיינו דקאמר איוב 'ה' נתן וה' לקח' פקדונו, 'הי שם ה' מבורך' על הנתנה הראשונה, שעכשיו הכיר רב טוב שהיה לו.

אך לזה צריך התחזקות הטבע, לכשיתעורר על רב הטוב ורוצה להודות על העבה, קרוב שיתפעל להתרעם על הלקיחה ממנו, על כן קא משמע לן 'בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו ולא נתן תפלה לאלקים', אף על פי שברך הוודה ה' אשר נתן, היה לו מעצור שלא ליתן תפלה על הלקיחה.

אך אהרן כששמע ממשו רבינו ע"ה 'בקרובי אקדש' והם היו גדולים ממני וממך, היה לו להודות להש"ת שזיכהו בבנים כאלו, ומכל מקום 'ידום אהרן' ולא הודה לה', כי חשש פן יתעורר על הלקיחה ולא יעצור כח כאיוב.

חתם סופר (פר' שמיני)

הבין שעבירה זו היתה סיבה מן השמים שיעשו אותה

וקשה מה שייך שכר על שתיקתו, דהאיך רשאי להתרעם, והא אמרו חז"ל כשם שמברכין על הטובה כך מברכין על הרעה, ואם כן למה קיבל שכר על זה.

אך יש לומר, כיון ששמע שבהם נתקדש הבית, הבין שעבירה זו היתה סיבה מן השמים, שיעשו אותה, כמו שנאמר 'נורא עלילה, שנראה כמו בביכול עושה עלילות לאדם כדי שיגמור על ידי זה, להדבר שרוצה, כמו במשה שלא חטא מעולם, ולבסוף היה מן השמים שיחטא שהכה הסלע, מחמת שרצה הש"ת שלא יבוא לארץ ישראל כמו"ש, וגם אמרו חז"ל לא היה דוד ראוי לאותה מעשה, וגם לא היו ראויין ישראל לאותו מעשה, וכן כתבו בהרבה גדולים שממציאין להם בעל כרחם עבירה, כדי שעל ידי זה יגמור דבר גדול.

ולכך הבין אהרן שבנין לא היו ראויין לחטא, רק שהש"ת רצה שיתקדש הבית על ידם, ועל כן היה מן השמים להביא אש זרה ולענוש אותם, כדי שיתקדש הבית על ידם, ועל כן יצא הצער ממנו, והיה בשמחה שזכה שבניו היו כמו קרבנות, וכמו אברהם אבינו ששמח שהקריב בנו יצחק לקרבן, שנאמר 'וישכם אברהם בבוקר', שהיה מצפה כל הלילה שיהיה בוקר להביא בנו לקרבן, והוא גם כן זכה לזה שיהיה ב' בניו ב' קרבנות, ושמח שלא חטאו מעצמם רק שהוא כמו עלילה, על כן 'ידום', פירוש מלהיות לו צער, רק היה לו שמחה, ועל כן קיבל שכר.

ביכורי אביב (פר' שמיני)

שזה מרמז שסותם לשטף מים רבים, אשר על זאת יתפלל כל חסיד שטף מים רבים אליו לא יגיע (ע"פ תהלים לב ו), ואשרי וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא.

מנחת עני (פר' בחוקות')

קטז: 'ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי', אל תקרי 'בכבודי' אלא במכובדיי, דבר זה אמר הקדוש ברוך הוא למשה ולא ידעו, עד שמתו בני אהרן, כיון שמתו בני אהרן, אמר לו, אהרן אחי, לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקדוש ברוך הוא. כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הו, שתק וקבל שכר, שנאמר 'וידום אהרן'.

מי שהכל מודים בו שהוא גדול מכולם ממנו יוקח מוסר לכל

פירוש הכתוב כך הוא 'ונקדש', רצה לומר הבית יהיה נקדש בדבר שהוא 'כבודי', שעל ידו 'אכבד על פני כל העם', ואין זה כי אם בקרובי ה' יתברך, כי כל הקרוב הקרוב ביותר אל ה' יתברך ממנו ילמדו כל הפחותים מערכו קל וחומר, לומר אם אש אחזה בלחים מה יעשו קוצים יבשים כסוחים ואז יקחו כולם מוסר, והו כבודו של ה' יתברך על פני כל העם.

זהו שפירש רש"י: אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיוחדעיו של מקום, והייתי סבור אז בו או בך, עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך. ובמה יודע איפוא שהם גדולים, אלא ודאי שכך ביאור הענין, שהקב"ה אוחו בשני קצוות, הקצה האחד הוא שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים יותר מבזולתם, הקצה השני שמענישם אפילו על שגיאה קטנה, וכל זה כדי שילמדו מהם קל וחומר הנזכר כל הפחותים מערכם, מה שלא היו יכולין ללמוד קל וחומר זה אם היה מעניש אדם בינוני, או אם היה מענישו על איזה עוון גדול, והכתוב אומר 'ועל פני כל העם אכבד' משמע שכולם יהיו נזהרים בכבודי מאז והלאה, כי כולם יקחו מוסר בקל וחומר זה, ואם לא היו גדולים גם ממני, אז לא יגיע מוסר זה לכולם, כי הגדולים מערכם יאמרו לא תגיע בעדינו הרע, ולא יוקח מוסר זה כי אם לפחותים מהם, ואפילו לשווים להם במדריגה לא יגיע, כי כל אחד יטעה לומר אני גדול מחבירי, זולת מי שהכל מודים בו שהוא גדול מכולם, ממנו יוקח מוסר לכל, זהו ענין קידוש ה', כי מאז 'יראו את ה' קדושו'.

כלי יקר (פר' שמיני)

אהרן שמה עד שהיתה השכינה ראויה להתירוד רק עמו

וידום אהרן. קיבל שכר על שתיקתו שנאמרה לו פרשת שתויי יין, פירוש, שכרו שהקדוש ברוך הוא פרסם עושי מצוה, כי משה רבינו ע"ה אף על פי שלא היו בניו הצטער על מיתת תלמידי חכמים עד שלא היה ראוי ליחוד הדבור, שאין השכינה שורה מתוך עצבות, ואהרן שהיה האב ושמח ביסורים, עד שהיה ראוי שתיאמר פרשת שתויי יין באותו היום על ידו.

קינ: בשלמא למאן דאמר לא ירד מבול לארץ ישראל, היינו דקם רימא [-הוראם] התם, אלא למאן דאמר ירד רימא היבא קם. אמר רבי ינאי גוריות הכניסו בתיבה. והאמר רבה בר בר חנה, לדידי חזי לי אורזילא דרימא בת יומא, והוי בהר תבור, והר תבור כמה הויא, ארבעין פרסי, משבא דצואריה תלתא פרסי, מרבעתא דרישא פרסא ופלגא, רמא בבא וסכר ירדנא.

ביאור דברי רבה בר בר חנה בדרך משל

וטרם נבוא לביאור הענין, אקדים שכבר הורונו קדמונינו, שדברי רבה בר בר חנא וקצת משארי אמוראים שמספרים דברים מופלאים שקשה להאמין שיש בטבע כן, הם משלים כדרך החכמים לספר בדרך משל, ולכן זה פותר ענין המשל בכה וזה בכה, ובעקבותם דרכתי גם אני.

ובהקדם זה נאמר, שמצאנו בדברי רבה בר בר חנא האלה, משל איך יתחלק חיי האדם לתכלית התורה אשר בא למענו לעולם הזה להשיגו, דאמרינן (מגילה כט) ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל וכו', ומה למדנו שסגולת הר תבור היה שבא ללמוד תורה. גם ידוע שחיי האדם נחלק לארבע עתות, שהם הילדות, הבחורות, האישות, והזקנה, והם נחלקים בענין לימוד וקיום התורה, הילדות אין עליו עול מצות, שחיוב קיומם הוא בלבד לשלשה העתות האחרות, אכן עיקר עת לימוד התורה הוא בזמן הילדות, כמו שאמרו רז"ל (אבות פי"ד מ"ב) הלומד ילד למה הדבר דומה לדין כתובה על נייר חדש, שהאישות והזקנה אינם מסוגלים כל כך ללמוד תורה, כמו שאמרו רז"ל (קידושין כט) ריחים בצוארו ויעסוק בתורה, הבחורות יש עליו חיוב המצות מן י"ג ולמעלה, וגם הוא עת הלימוד במחציתו הראשונה, כמאמר התנא (אבות פי"ה מ"א) בן חמש עשרה לגמרא.

הראם היא החיה הגוברת על הכל, כדכתיב (דברים לג ז) 'וקרני ראם קרני בהם עמים יגנח יחודו אפסי ארץ', ואמרינן בברכות (נז) הנפנה בחלום סימן יפה לו, שנאמר (שעריא נא ד) 'מיהר צעה להפתח', ופירש רש"י: סימן הוא שסרחונו וגנותו נפרש ויוצא מעליו.

וכל זה נרמז במשל רבה בר בר חנא, שהשמיענו שבראם נמשל גדולת האדם כשמגיע לתכליתו, שהוא ללמוד תורה ולקיים מצותיה, שביום שנוולד היה כהר תבור שסגולתו לבוא ללמוד תורה, ומדת גדלו הוא ארבע פרסי, שמרמז על ד' עתות חייו, ואורך צוארו הוא שלשה פרסי, שהצואר הוא הנושא את העול, וזה מרמז שעול המצות נושא האדם בשלשה עתות חייו, שהם הבחורות והאישות והזקנה, אבל מקום ראשו, שעובד ה' בראשו שהוא שכלו ללמוד התורה, הוא פרסה וחצי, שהוא עת הילדות וחצי הבחורות. ואם ישלים כזה את תכליתו, אז רמא כופתא, ישליך מעליו כל סרחון וגנות, שיהיה מכובד בעיני אלקים ואדם, וסכר לירדן,

בשפת צדיקים

עובדין קדישין מהילולא דצדיקיא
במשנת רבוה"ק מבעלזא

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב מגור זי"ע בעל שפת אמת / ה' שבט תרס"ה

נולד בווארשא, ביום כ"ט ניסן שנת תר"ז, לאביו הרה"ק רבי אברהם מרדכי זצ"ל, בנו בכורו של הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' מגור זצ"ל, ולאמו הרבנית מרת אסתר ע"ה, בהיותו כבן שנתיים ימים התייתם מאמו ע"ה, וכשהיה בן שמונה שנים הוכה שבר ע"ג שבר, והתייתם גם מאביו, מני אז גדל על ברכי זקינו הגדול זצ"ל, שהאציל עליו מאורו הבהיר ומזיו קדושתו, למרות היותו רק בן י"ב שנים בעת הסתלקות הרה"ק מקאצק זי"ע, מכל מקום החזיק עצמו לתלמידו המובהק וחסיד נלהב, שכן כמה וכמה פעמים חסה בצל קדשו, כאשר התלווה אל נסיעותיו של זקינו ה'חידושי הרי"ם' לקאצק, הוא אף התבטא פעם לאמר כי רבו מקאצק היה מראהו כפני מלאך אלקים. בהיותו כבן י"ד שנים בא בברית האירוסין עם הרבנית מרת יוכבד רבקה ע"ה, בת החסיד רבי יהודה קאמינער זצ"ל, נכד הגה"ק בעל 'ברוך טעם' זצ"ל, ולאחר נישואיו התעלה והתרומם ביתר שאת וביתר עוז, תחת דגלו ושבטו של זקינו שהרבה להראות לו אותות קירבה מיוחדות, לאחר הסתלקות זקינו והוא אך בן י"ח שנים, הסתופף בצל הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע, ולאחר הסתלקות רבו נתמנה למלא את מקומו, והמון חסידים התחילו לנהור אליו ולנסוע אל חצרו, למרות היותו צעיר לימים והוא אך בן כ"ב שנים, יחד עם עוצם עבודת קדשו וגודל חסידותו ופרישותו, נודע כשר התורה וגאון הגאונים, ובדרכו סלל את דרך הלימוד שלא על ידי פלפול, רק בעיון ובהבנה ישרה ובהירות יתירה, היה רבן של אלפי בני הגולה, ורבבות בני ישראל הסתופפו בצילו והתהלכו לאורו הבהיר, נודע במידת האמת והעוז, והנהיג את כל בני דורו ביד רמה, ביום י"ח אלול שנת תרס"א הסתלקה עליו אשת נעוריו, וכעבור זמן נשא בזיוו"ש את הרבנית מרת רייזל ע"ה, בת הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע, אולם לא עבר זמן רב והוא חלה את מחלתו האחרונה ביום כ"ד טבת, ואור ליום ה' שבט השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

דעה חכמה לנפשך

כשהיה הגה"צ רבי צבי חנון לעווין זצ"ל אבד"ק בענדין, חתנו של הרה"ק בעל 'שפת אמת' זי"ע, אצל כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע בהולושין, סיפר לו מרן, שפעם אחת בראש השנה, קודם התקיעות, הגביה אביו כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע את טליתו, והתבטא: "לא ידעתי שלאברך מגור יש דעה כזו בשמים" (אדמו"ר בעלזא, חלק ב).

שבח יקר וגדולה

סיפר כ"ק מרן מהר"א זי"ע, שפעם אחת הלשינו על היושב החסיד המפוי מו"ה מרדכי פעלץ ז"ל לפני השלטונות, עד שהוכרח לברוח מעירו ולהסתתר מפניהם, באותה תקופה נסע לגור שם שהה משך חודשיים ימים, לאחר מכן כאשר כבר יכל לחזור, כאשר חזר לבעלזא הסתגר עמו כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע בחדרו, וצווה עליו שיספר לו כל מה שראה אצל הרה"ק השפת אמת זי"ע, ואת כל סדר התנהגותו מהבוקר ועד הלילה, ולאחר מכן הפליא מרן עד מאד את התנהגותו, ודיבר עליו גדולות ונצורות (אדמו"ר בעלזא, חלק ב).

והסנה איננו אבל

סיפר כ"ק מרן מהרי"ד ז"ל, מעשה שהיה אצל הרה"ק רבי יצחק מאלעסק זצ"ל בנו של הרה"ק רבי חנון העניך מאלעסק זצ"ל, ונכדו של כ"ק מרן מהר"ש ז"ל, שנסע פעם לווארשא ורצה להכיר את הרה"ק בעל 'שפת אמת' מגור זצ"ל. לפני שנכנס אל הרה"ק מגור בקש מהמשמש שידוע הרה"ק שהוא 'בעלזער אייניקל', ובנו של ה'לב שמח' מאלעסק, כשנכנס אמר לו הרה"ק מגור: "את זקינך ראינו, ועל אביך שמענו, ואתה עצמך מה אתה, ואם אתה 'אייניקל', הרי כתוב והסנה איננו אכל [מלשון אייניקל - נכד]", דהיינו שהוא כמו סנה, שהוא אילן סרק וקוצים.

מיד ענהו הרה"ק מאלעסק: "הנה מן התורה אנו יודעים שאברהם אבינו חפר בארות, גם אצל יצחק נאמר וישב יצחק ויחפור

האריך ימיו בתורה ועבודה". (ראה בספר 'לב שמחה' (פרשת קרח, תשנ"ט): ע"ד שאמר כ"ק אאמו"ל לדודי הרה"ק ר' משה בצלאל ז"ל אחר הלויית כ"ק השפת אמת ז"ל, לאבא ז"ל ה' אריכות ימים, ימים ארוכים, ימים גדולים. ופ"י שאריכות ימים היינו שהימים ארוכים ומלאים, שניצל את הזמן ואת הימים בשלמות. וראה עוד בספר 'אוצר דרשות ומאמרים' (עמוד רמה) מה שדרוש דרש האדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זצ"ל: כשהספיד כ"ק אאז"ל את אביו השפת אמת ז"ל, אמר שהיתה לו אריכות ימים. ותמה אחיו הרה"ק ר' משה בצלאל ז"ל הי"ד שהרי נסתלק בן נ"ח שנים, ומה אריכות ימים היא זו. ואמר לו כ"ק אאז"ל שכוונתו היא שהיו ימיו ארוכים ומלאים, וכדאי על הפסוק בא בימים שבא עם כל ימי חייו שהיו בתכלית השלימות. ויצויין מה שכתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זצ"ל בעצמו (מכתבי תורה, מכתב פב) בענין זה, וה"ל: דע כי עתותי ספורות, וזכרני שהגדת לי בשם ר"ס באמץ נ"י, על אמו"ל כי הי' לו אריכות ימים, ואמר דרך צחות כי היום הספיק לו לכל הדברים, אולם אני חלא בר חמרא וכו'...)

נענה כ"ק זקניו ז"ל: "אם כך שמעת מפיו, הרי דבר גדול אמה, ואף הוא יאריך ימים וגם שנים". והוסיף כ"ק זקניו ז"ל ואמר: איתא בגמרא (שבת ל) מאי דכתיב (תהלים לט, ה) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא, אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם הודיעני ה' קצי, אמר לו גזירה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם, ומדת ימי מה היא, גזירה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. וקשה, הלא במדרש (רות רבה ג, א) מבוואר להדיא דכאשר שאל דוד ומדת ימי מה היא, אמר לו הקב"ה שבעין שנין. אלא צריך ליישב, שאע"פ שהודיע הקב"ה לדוד שיחיה שבעים שנים, מכל מקום לא הודיע לו מה תהיה מדת ימיו, היינו כיצד ובמה יאריך את ימיו, האם יהיו ימיו ארוכים בתורה ובמעשים טובים, כי זהו ענין של בחירה, חאת אין מודיעין לאדם.

התפעל אותו חסיד מהתירוץ, ושאל את כ"ק זקניו ז"ל אם עליו המשך בעמוד י'

את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו, ואילו אצל יעקב אבינו איננו מוצאים שחפר בארות, וכל זה למה, לפי שאחר שאברהם זקנו ויצחק אביו כבר גילו מים חיים, כבר הי' קל ליעקב נכדו לשאוב ללא יגיעה ועבודה רבה". כשמע זאת הרה"ק מגור קם מכסאו, ואמר: "שלום עליכם אלעסק'ער רבי".

הפטייר מרן מהרי"ד זי"ע ואמר: "היתה לו לבן דודי הה"צ מאלעסק סייעתא דשמיא גדולה מאד, שמיד עלתה במחשבתו דיבורים אלו" (מפי הרה"צ רבי יצחק דוד רוקח זצ"ל, וכ"ה בשיח זקנים חלק ה, עמוד שה בשם הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל).

בעל אריכות ימים

סיפר הרה"צ רבי יצחק דוד זצ"ל: באחת הפעמים שהייתי מיסב בחדרו של דודי הגה"צ רבי מרדכי מבילגורייא זצ"ל, הי' שם בין המסובים גם איש אחד מחשובי חסידי גור, וסיפר לנו שהוא עצמו הי' ב'גור' באותו ליל שבת בו נפטר כ"ק זקניו מרן מהרי"ד ז"ל, ובאותו לילה נפל רבו הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זצ"ל ונחבל, הוא הזכיר אז כמה פעמים את כ"ק זקניו ז"ל, ודיבר על הידידות הגדולה שביניהם.

פתח דודי הרב מבילגורייא וסיפר לנו 'מעשה פלא' כלשונו: בשנת תרס"ה כשנפטר הרה"ק השפת אמת' מגור זצ"ל, בא לבעלזא אחד מזקני חסידי גור להסתופף בצלו של כ"ק זקניו ז"ל, השמועה באה שעל מקומו של השפת אמת' נתמנה בנו בכורו ה'אמרי אמת' להיות רבי, אבל אותו חסיד זקן הסתפק אם לקבל על עצמו את מרותו, ונכנס כמה פעמים לשוחח עם כ"ק זקניו ז"ל אודות כך.

פעם אחת שאל אותו כ"ק זקניו ז"ל, אם כבר שמע איזה דיבור מה'אמרי אמת', ענה אותו חסיד זקן, שכשחזרו מהלוייתו של השפת אמת', שמע אותו אומר: "אבא היה בעל אריכות ימים". שאלו אותו הלא הי' צעיר לימים בן נ"ח שנים בפטירתו, ענה ואמר: "אמנם לא הי' בעל אריכות שנים, אבל בעל אריכות ימים היה, כי

אליבא דהלכתא

בירור הלכה בעניני דיומא

הרב יהודה בראנסדאפער שליט"א • לונדון

קל וחומר

פירכא, אבל משה ואהרן בינם לבין עצמם היו רשאים לדרוש ק"ו לעצמן בדברים שאין בהם הוראה לכל ישראל מאחר שהם כבר ידעו כל התורה מסיני וידעו שאין פירכא להק"ו, ושפיר אמרינן דהק"ו הזה שדרש משה הוי מדעתו, משום דעדיין לא הי' יכול לדרשם מכח דין תורה, רק היה יכול לומר זה מדעתו.

ולפי"ז שפיר יש ליישב כאן במקושו, דהנה כל זה שלא הי' משה יכול לגלות זה לחדש הלכה על פי ק"ו, אבל האי מושבותיכם האמור אצל שבת, שפיר היה משה רבינו יכול לומר לבני ישראל דאין פירושו כאן לאחר ירושה וישיבה אלא זה בא לדרשה המשך בעמוד י

צנצנת המן למשמרת, וכיון שידע שכאשר השמש חם נמס המן, הי' דואג שמא כאשר יצטוו ליתן מן לא יהי' לו, על כן לא אכל את המן שלו בשום פעם עד הערב כדי שיהי' מוכן אצלו לכשיצטוו, וזה שאמר הכתוב כאשר צוה וגו' דמגיד הכתוב שבחו של אהרן שמיד כאשר נצטוו הי' מוכן לקיים מצות השי"ת, עכ"ל.

והנה אם אהרן ידע מעיקרא מה שעתיד הקדוש ברוך הוא לצוות עליו, כ"ש משה רבינו ע"ה ידע כל מה שהקב"ה עתיד לצוות עליו. ולפי"ז מה שקאמר המהר"ל שלא ניתן במדבר לדרוש ק"ו, היינו שלא היו יכולים לגלות לפני בני ישראל כל המצוות שנלמד מק"ו שמא יהי'

הן בני ישראל

בפרשתינו: וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה (ו', י"ב), ופרש"י: זה אחד מעשרה קל וחומר שבתורה. והקשו מפרשי התורה וכן הוא בפ"י ריב"א עה"ת ח"ל: וקשיא דאיכא למפרך מה שבני ישראל לא שמעו אליו היינו מרוב קוצר רוח כדמוכח קרא, ותירץ ר"ת דמשה לא היה יודע כן אלא היה סבור שלא שמעו אלא מחמת שלא רצו כאדם שאינו מקבל דברי חבירו.

ובס' בית האוצר להג"ר יוסף ענגיל ז"ל במערכת אין עונשין מן הדין (אות א-י כלל נ"ו או י"ד) כתב עפ"י"מ שכתבו בס' הקובץ על הרמב"ם (פ"ו מהל' עכ"ם ה"ד) דהטעם דאין עונשין מן הדין דחיישין דיש פירכא נעלמת על הק"ו וא"א לענוש על ידה, וע"כ כתב הגרי"ע ד"ל דלענין זה באמת נכתב בתורה ק"ו פירכא דמשרע"ה, כדי שיהי' מזה הוראה לסנהדרין שלא יענוש מן הדין מחשש פירכא, שהרי אדון הנביאים דן ק"ו והי' עליו פירכא, וא"כ כ"ש שאין לשאר אדם לסמוך אק"ו.

שבת אתיא בק"ו

והנה בגמ' דקידושין (ל"ז): תניא ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי רבי ישמעאל, אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות, [לא תבערו אש בכל מושבותיכם, שמות ל"ה, ג'] ונוהגת בין בארץ בין בח"ל, א"ל שבת ק"ו אתיא מה מצות קלות נוהגות בין בארץ בין בח"ל שבת חמירא לא כ"ש.

ובשו"ת דבר יהושע (ח"ג י"ד סי' ה' אות ל"א), כתב שנתקשה, לפי דברי מהר"ל מפראג בחידושי גור אריה למס' שבת (פ"ט) ליישב קושית התוס' שם ד"ה ומה ישראל, דאמאי קאמרה הגמ' דמשה פירש מדעתו, הא קל וחומר ניתן לדרוש, ומשה רבינו דרש קל וחומר כדאיתא שם מהא דבעי פרישה לפני מ"ת, ותירץ המהר"ל דלא נתן קל וחומר לדרוש רק כאשר נשלמה התורה בסוף מ' שנה, דשמא יהי' לו פירכא או יוכיח ממקום אחר, וכן כתב בגור אריה לפרשת ויקהל, עיי"ש, א"כ איך נתחייב המקושש במדבר משום חילול שבת, הא לר' ישמעאל הא דנוהג שבת בחו"ל ילפינן מקל וחומר, ולולי הקל וחומר אנו אומרים דשבת אינו נוהג רק בא"י, וא"כ במדבר דלא ניתן לדרוש קל וחומר, הוה ליה התראת ספק דשמא מותר הוא לגמרי.

ותי' דהנה גוף דברי המהר"ל צריכין ביאור, אם לא ניתן לדרוש ק"ו עד שנשלמה התורה לסוף מ' שנה, איך משה רבינו דרש ק"ו מדעתו, הלא שמא אית ליה פירכא, אך י"ל לפי מה דאיתא בשם הגה"ק השר שלום מבעלו זצוק"ל על מה שנאמר בפרשת בשלח גבי צנצנת המן כאשר צוה ה' אל משה ויניחנהו אהרן, שמשורת בידינו מקדמונים כי אהרן ידע ברוח קדשו שהקב"ה יצוה אותו להניח

ינגנלייט
בחודים
בעלי בתים
יושבי אהל
רבנים וסודי הוראה
דיינים ויושבי על סדין
מלכדי תשב"ד
סופרי סת"ם

שי"ם!

אח כבוד
אפאר מינוט
א טאג
קען מען קענען שי"ם!

הרהורי דברים לקראת שבת חיזוק השמירה מפגעי הטכנולוגיה בקהילתנו הק'

היה זה בעיצומם של אחד מימי חול המועד פסח זמן חירותנו, כשעליתי אל ידידי משכבר הימים לצורך פגישה בת כמה דקות. נכנסתי אל ביתו, ולתדהמתי רואה אני את חברי הטוב ישב שם לבוש בשמונה בגדיו, סועד סעודת חול המועד ולידו עומד על השולחן בקבוק "קעטשאפ" אדמדם ועסיסי. לנגד פרצופי המשתומם ועיני המשתאות, לא ניסה הלה אפילו להצטדק, אלא בפה מלא משבר הוא את אוזני, כי מדובר ב'קטשופ כשר לפסח ללא שום חשש קטניות או שריוה', ואף נושא עמו הכשר מהודר מן המהודרים.

לא ניסיתי להתווכח ולהיכנס עמו בדין ודברים, סובבתי את אצבעות ידי על הראש כנגד המוח לאות כי נסתרה בינתו ושכלו, ועזבתיו לנפשו בטריקת דלת, כשאני משאיר אותו להתבוסס בקטשופ...

כי לדידי, גם אם יהיה על הקטשופ 'היתר מאה רבנים', לא אעלה בקצה דל מחשבתי להכניסו אל ביתי בחג הפסח, בו אני נזהר ממאה שערי היתר, בכדי שחלילה לא אכשל בקצה קצהו של חשש ונדנדו איסור, כאשר מקובלני מבית רבותינו הקדושים מצוקי ארץ זכותם עלינו יגן, וכאשר חזיתי וראיתי בביתי הורי בו גדלתי לשם ולתפארת.

תוך כדי ירידה איטית במדרגות, מהפך אני במחשבתי במה שהקרה ה' לפני, והנני מנסה לחזק את עצמי במעשה הגבורה שהשכלתי עשות, כשהוכחתי לידידי ללא משא פנים כי התנהגות כזאת אין מקומה במחוזותינו, וכן לא יעשה במקומנו.

ואז זה בא. סטירה מצלצלת הונחתה על לחיי...

לפתע, קלטתי כי אני בעצמי גם מתנהג כך, אני בחיי היום יום שלי נוהג אף גרוע מכך. להחזיק מחשב עם אינטרנט ומייל, גם אם הוא מסוגן בייג נפה [הוא לא!!!], ויש לו את ההכשר הכי מהודר שקיים [ואין כזה!!!], זה בסדר! זה לכתחילה! וקטשופ בחג הפסח, זה שגעון? מה נשתנה???

כפי שידוע היטב לכל בר דעת, ויעידו כל מי שמזדקק רחמנא לצלן לדבר הזה: האינטרנט המסונן, הוא ההיפך הגמור ממוצר הנצרך למוחו ולבו של יהודי ירא ושלם. הדעות הכחובות, המושגים הזרים, תאוות העולם השפיל הזה והבליו, תפיסת החיים הנכרית, הכל נכנס שם בדת הראשית בלי לדפוק מקודם וללא הודעה מראש, וזה משנה טיפין טיפין את צורת חייו של האדם.

הסכיתו ושמעו למה שהודה במו פיו זה שבנה את 'נטפרי' - מערכת הסינון המהודרת ביותר: 'אינני יודע אם בעולם הבא ישלחו אותי לגיהנם או לגן עדן, מצד אחד מנעתי מיליוני מראות אסורות מיהודים, מצד שני גרמתי לאלפי יהודים לחוש בטוח באינטרנט, ועקב כך גלגוש יותה, ועל כך אני מתירא...".

בגלל חשש זה, הוא גם הקדים למשתמשי 'נטפרי' דף אזהרה המזהיר ומבהיר: "אינטרנט מסונן הוא לגמרי לא בטוח, גם אינטרנט מסונן אינו נטול סיכונים, אתם נכנסים עכשיו לאינטרנט, היו זהירים! אתם באינטרנט! תשמרו על עצמכם".

האינטרנט המסונן דומה באופיו לכתב עת פרוץ, שהוציאו ממנו את המראות האסורות וניבולי הפה הגסים, אך תרבות החטא וההבל נשארה, חצאי כפירה ומושגי בהמה נשארו, ובכלל הוא נשאר מה שהוא: עולם שלם של מאמרים עלובים ובדיחות לא מבוקרות, ואפילו סתם גיבובי שטויות, עולם של זבל, התרבות נשארה גויית.

הפורומים והקבוצות למיניהם שניתן להתחבר ולהצטרף אליהם באינטרנט המפוקח, הסרטים והקליפים שמופיעים שם ברצוא ושוב, מדרדרים את האדם ואת רמתו הרוחנית בו הוא נמצא לעבר פי שחת ועמוק יותר.

המציאות שהמחשב הפך עבור רבים למוצר חיוני, לא שינתה כלום במחשב עצמו, במהותו הוא נשאר כפי שהיה - מוקצה מחמת מיאוס, וכשנוסף עליו 'קופה של שרצים' בדמותם של האינטרנט החסום והמייל, אזי הוא 'מיאוס מחמת מוקצה'. היינו הק'!

גם מי שזכה ואין הוא נצרך למחשב לצורך פרנסתו, אבל נוהג הוא בלבות ב'חורי מחשבים' לצורך 'סידורים' למיניהם, ורק לצורך שליחת מייל בלבד, נמצא בסיכון גבוה על התדרדרות במדרון תלול שאחריתו מי ישרונה, כל זה בלי שום קשר לזוהמה.

עצם החשיפה לריבוי העצום של מידע, שהטכנולוגיה מספקת לכל דורש ומבקש בכל נושא שבעולם, מידע ואינפורמציה בקנה מידה חובק עולם, כזה הפותח את הראש לאפיקים ומחוזות רחוקים ומנוכרים, הם כבוד עמוק ללא תחנית, וכבר הספיקו לזרוע ולחולל שמות ורבים חללים הפילו, אם זה בחשיפה מיותרת לדברים הרחוקים ת"ק פרסאות ממחוזותינו, אם זה בשריפת שעות יקרות וארוכות, אם זה בנייתו גמור בין אב המשפחה לבני הבית, אם זה בהתחברות לקבוצות שליליים ומפוקפקים, שהצד השווה שבהם הוא - שריפת נשמה וגוף קיים רחמנא לישזבן.

ומבאן לקצת 'עשה טוב!' ולחדשות הטובות!

אנשי שלומנו חסידים ואנשי מעשה האמונים עלי שמירת כל קוצו של יוד, כל תג וסיג, כל מנהג וחומרא. ובמלחמות עוז לגרש ולבער יצר הרע מקרבינו, אבותינו ואבות אבותינו ידעו להשיב מלחמת אש דת כנגד עמלקים המקררים האמבטיה הרותחת, חרפו נפשם רוחם ונשמתם בפורצי גדה, בין שהם מבני ברית ובין שאינם בני ברית, והערו נפשם בשביל כבוד שמו יתברך להרחיק מכל וכל מינים ואפיקורסים הצרים בשערי המחנה לצוד נפשות בני ישראל ברשתם, ואשר היו לחומה בצורה בפני רוחות רעות וזרות, חומת אש לנגד כל מיני משחיתים.

ואכן גם כהיום הזה, וכפי שנקרא בפי הבריות 'אלפיים עשרים וארבע', עם כל הקידמה וה'בינה' שניתנו לדורנו, עדיין חיים אתנו ובתוך תוכינו רבים וטובים המגוררים עצמם מכל וכל מלהתקרב ל'ד' אמותיו של מחשב, גם בהיותו נטול אינטרנט ומייל.

והסיפורים אי אפשר לפרטם כי רבים הם, ואולם על קצה המזלג!

לא מזמן היינו עדים ל'ספרא רבא' מחשובי קהילתנו הק', שכבר הוציא מתחת ידיו כמה ספרי קודש, ונוצר צורך להביא לפניו חומר כתוב להגהה מעיר אחרת באופן קבוע, נושא השליחה במייל כלל לא עלה על השולחן כאופציה, 'פקס' מיוחד נרכש והועמד בביתו לצורך קבלת החומר, ולאחר הגהה בעט סופרים נשלח בחזרה לממוען.

סיפור נוסף שעלה על שולחננו, עם אברך משי מחשובי קהילתנו שהיה תחת ידו רשימות וכתבים שיש בהם משום ענין לפרסום לציבור, ואולם בקשות שיסרקם וישלחם במייל, נענו בתגובה שאין לו אפשרות כזאת, 'אתה יכול לעלות אלי הביתה ואתן לך הכתבים כצורתם, אני במייל לא נוגע...'

ללמדך, כי לא אלמן ישראל, יש תקוה לאחרייתך, וגם בשנת תשפ"ד אפשר להמשיך לחיות ולנהל עולם ומלואו ללא מייל.

...

יאמר האומר, הכל טוב ויפה, אם יש במה יחידי סגולה באלו, מה לי ולהם.

קודם כל, עצם הידיעה שיש יהודים יקרים שאוחזים במקום שכזה, הרי זה גורם לקנאת סופרים' שבודאי תביא לתרבה חכמה, וגם אם לא תתנתק מחר מהאינטרנט והמייל, אך לפחות יהא ברור לכולנו, שהדבר אפשרי וקיים.

לבד מזאת, גם אם הנך מאלו שחיבים את זה, בוודאי אפשר צריך וחיבים תמיד לחשב חשבוננו של עולם 'שכר עבירה כנגד הפסידה', ולשוב אחר צעד או שתיים אחורה. למשל, לחזק את עצמך מלקבל למייל את כל המטויות וההבלים, לנסות להסתדר פחות עם האינטרנט, להפחית את הישיבה ב'חדר מחשבים', ועוד ועוד כדי ה' הנטויה על כל אחד ואחד לפי דרגתו ומעלתו.

ועוד, כבר העלה הרה"ק ר"ר אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב'צעטיל קטן' שלו, כי על האדם להתגבר ולעשות היפך טבעו, ו'מי שנולד בטבע של עקשנות, ישר את טבעו ארבעים יום המשך בעמוד ט'

מאז לא דיבר כ"ק מרן זי"ע מאומה, לא נאנח ולא התאונן, ואפילו לא הזכיר אודות כך שום דבר, גם את יום ה'איהר-צייט' שהיה ידוע לכולם לא שמה.

כך גם העיד הגה"צ מבילגורייא זצ"ל שכשהגיע אל מרן זי"ע זמן מה לאחר מכן, כדי לצאת למסע הבריחה, סיפר לו כ"ק מרן זי"ע בבכי גדול על אודות הגזירות הנוראות שמתחוללות בערים, ועל אודות הריגתם האכזרית של גדולי וצדיקי הדור, אבל מילה אחת לא הזכיר על גורלו הטראגי של בנו אוהבו מחמד נפשו ובבת עינו, הוא לא התייחס כלל לכל המקרה ההוא, לא לטב ולא למוטב.

מדרגה נשגבה ונוראה זו היתה אז, ונמשכה הלאה עד להסתלקותו, כפי שמעיד המשב"ק הרה"ח ר' יצחק לנדאו ז"ל (בקודש פנימה, חלק ב, עמוד תכ"ג): "לא שמר כלל על ימי יארצייט של צאצאיו היקרים ובני משפחתו הקרובים שנספו על קידוש השם במלחמת העולם, יתירה מכך, במשך כל ארבע וחצי שנות שימושי את מרן, לא שמעתי אפילו פעם אחת שיזכיר את בני משפחתו, את צאצאיו החשובים והנאהבים, שנטבחו עקד"ה בשואה, ולו באנחה בעלמא, היתה זאת התגלמות דרגת 'ידום אהרן' שאין לנו כל השגה בה".

--- וידם אהרן!!! ---

קדושים של בנו בכורו רבי משה, בזה הלשון: 'א חסד פון בורא, איך האב אויך צו שטייער געגעבן א קרבן' - - -".

והדברים מבהילים!!! הנוכחים ראו בחוש את מאמר חז"ל כשם שמברכים על הטובה כך מברכים על הרעה, כ"ק מרן זי"ע לא רק נמנע מלהתאונן ולקונן, לא רק עצר בעצמו מלבכות ולהיריד דמעה, אלא שעוד ראה בכך חסד מאת הבורא ב"ה.

כי אכן כן, מאתו לא תצא הרעות, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שאנו קרוצי חומר אי אפשר לנו לראות בעיני בשר את החסדים הטמונים בכך, ומחמת ההסתרה נראה לנו שהוא גזירה רעה, לא כן אותם צדיקים קדושי עליון שרפי מעלה, אשר שרויים כל היום בעולמות העליונים ונהנים מזיו שכינתו, לפנייהם מסתלקת ההסתרה והם רואים את פנימיות הדברים, המה רואים עין בעין כי אך טוב וחסד הוא מאת הבורא ית"ש.

רק פעם אחת נאנח כ"ק מרן זי"ע ואמר: "וואס האבען זיי נעבעך געוואלט פון מיין ר' משה'לע-?-?".

עם כניסת השבת שקטו הרוחות, והקולות האימות והמוזיעות שקטו אט אט, כל האזור היה שרוף וחרוך, והרוחות פישטו את ריח האפר למרחקים, שלושים ושש בתי ישראל עלו באש ונשרפו כליל, ויהודים רבים נעלמו, למחרת ביום השבת שבו כל אלו שנלקחו, הם היו מלומדי מכות ועינו סבל, אחרי שהגרמנים התעללו בהם ועינו אותם.

בינתיים התקבצו החסידים ואנשי הבית למקום שהותו החדש של כ"ק מרן זי"ע, לדרוש בשלומו ובשלום כל בני משפחת המלוכה, אט אט חזרו החסידים ובני המשפחה, וביררו האחד אצל רעהו אודות שלומם וגורלם של יתר המקורבים.

תוך כדי כך הבחינו כי ארבעה מבני החבורה נעדרים - - - כמה נשים העידו כי אכן ראו אותם נשלכים אל תוך האש ה", לא אך זמן רב עד שהבינו כל הנוכחים כי הם ל"ע נשרפו בעודם חיים, כרעם ביום בהיר הייתה ההכרה בקרב החסידים אודות האסון הנורא והמוזעזע של שריפת הרה"ק רבי משה'לע הי"ה.

אבל אף אחד לא העיז לספר את הבשורה המרה והקשה לכ"ק מרן זי"ע, והנה לפתע בליל שבת, הפליט כ"ק מרן זי"ע אנחה מרה: "ווי איז מיין ר' משה'לע -?-? -? ווי איז מיין ר' משה'לע -?-? -? או אז נוכחו לדעת כי אין דבר נעלם מנגד עיניו, ובעיניו הצופיות כבר חזה לדעת את המקרה המוזעזע שאירע לבנו אוהבו מחמד נפשו ובבת עינו הי"ה.

כשבאו וסיפרו לו את כל מה שאירע, הראה כ"ק מרן זי"ע את גדלותו המבהילה והנשגבה שכקיבל את היסורים באהבה והצדיק עליו את הדין, וכך מעיד האדמו"ר מברייגל זצ"ל שהיה נוכח באותם רגעים במחיצתו של כ"ק מרן זי"ע: "אלמלא הייתי שומע את דבריו של הצדיק מבעלזא, יוצאים מפיו הקדוש ודאי קשה היה לי להאמין בכך. אבל מעיד אני כי באזני שמעתי תשובת הצדיק, לאחר שנמסר לו על מות

מאמר שבת טהרנו
המשך מעמוד ה'

רצופים לעשות דוקא להיפך ממה שיעלה במחשבתו. ומשך, כשנתוודע כי יש בתוכנו כאלו אנשים המנותקים לגמרי מכל זה, אולי אף בליבנו יעלה מחשבות כאלו, להפוך את ההרגלים שהתרגלנו אליהם בלית ברירה. ואחר כל זאת, אלו אשר מציאות החיים הובילה לכך שנצרכים הם לצורך פרנסתם להשתמש באינטרנט ומייל, מן המיותר לציין את החוב המוטל עליהם ועל כתפיהם, למענם ולמען דורותיהם, להיות רשומים במסלול הקהילה של 'ונשמרתם - שע"י ועד רבני אנ"ש לעניני טכנולוגיה', אשר חברי וראשי הוועד עומדים על המשמר להיות לעזר ולאחיסמך לכל אחד, למען יכול לקבל את השמירה הנכונה בצורה הטובה ששייך, וגם נותנים בע"ה תכנית מדויקת בפני כל מי שזקוק להגיע לשירותי טכנולוגיה, איך במה וכמה להשתמש למה שהוא באמת צריך למטרת פרנסתו, ומצמצמים ומגבילים את כל מה שמעבר לכך.

לכל בירור בנושא אפשריות חסימות סינונים ומסלולי הקהילה, ניתן לפנות ל'ונשמרתם':

03-800-1213

לחזור ליגור, כי עוד מעט יעבור השלושים' להסתלקותו של השפת אמת. ענה לו כ"ק זקניו ז"ל: "ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, ואומר לך רמז בפסוק 'עד מלאת הימים, שגם האמרי אמת' יגיע אי"ה עד למדרגה שימלא את ימיו ויארץ אותם בתורה ועבודה, 'אשר יזיר לה' ויפריש עצמו לעבודת ה', 'קדוש יהיה' שגם הוא יהיה קדוש, והרי איתא בגמרא (מיר ה.) כי 'יהיה' בגימטריא שלשים, והוא רמז שעליך להשתדל להגיע עד יום השלושים ליגור, ולקבל על עצמך את מרותו של הרבי החדש".

סיים דודי הרב מבילגורייא זצ"ל ואמר, שאת המעשה הזה שמע מפיו של איש מהימן אחד מחסידי בעלזא, שהוא עצמו שמע מפיו של אותו חסיד זקן, כשפגשו פעם בעיר ווארשא.

תפילה (שלא) בזמנה

סיפר הרה"ח ר' ישראל קלאפהלץ ז"ל (אדמורי"י בעלזא, הלך א) פעם אמר לי כ"ק מרן מהר"א זי"ע, שהוא מתבייש על שהוא נאלץ להתפלל כל כך מאוחר, ולבו ממש שותת דם, כאשר הוא מאחר בתפילה. פעם באחת השיחות על זמן התפילה אמר לי, כי בבית מדרשו של בעל חידושי הרי"ם, וכן אצל נכדו בעל שפת אמת, היו מתפללים מאוחר, ואחר מכן הנהיג בנו הצדיק רבי אברהם מרדכי מגור להתפלל תפילה בזמנה, הוא היה משבח מאד התנהגות זו, והפטיר: "איזה פלא". מדבריו הכרתי שאצלו היה זה פלא, שכן בבעלזא התפללו תמיד בזמן, והוא אינו יכול לעמוד בכך, אף שהקפיד מאד כידוע שלא לשנות אפילו כחוט השערה ממנהגי אבותיו הקדושים.

מדברי תורתו

חסיד אחד התנצל עצמו לפני גיסי הה"ק מגער ז"ל, אודות ענין א' שהיה צריך ישועה כנהוג, ואח"כ כשזכה לישועה לא הודיע כלל לרבו, אך נודע לו משאר אנשים שכבר היה לו ישועה, לאחר זמן כשבא לפניו, אמר לו הה"ק ז"ל, חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו (ירמיהו ד, כב), כי בעת שרע לו הוא נחשב לחכם בעיניו, ומתנצל עצמו לפניו, ומצפה לתפלותיו, אבל להטיב, בעת שיש לו הישועה ומטיב לו, לא ידעו, אינו מודיע לו ושוכח ממנו לבשר לו בשרה טובה.

(חמדה גנוזה, ח"ב עמוד קסד)

אחרת, דשבת נוהג גם בחו"ל, כי משה רבינו הרי ידע שיש ק"ו ששבת נוהג בחו"ל, רק לא הי' יכול לומר לבני"ש ששבת נוהג בחו"ל מטעם ק"ו, כי עדיין לא ניתן לדרוש ק"ו דהיינו גלות להם דבר זה, אבל הוא עצמו ידע הק"ו, וזה הי' מותר לו לומר דשבת נוהג גם בחו"ל דמושבותיכם לא בא לומר דאינו נוהג כך בא"י לאחר ירושה וישיבה, ולא הי' צריך לומר להם מהיכן יודע דבר זה, וא"כ שפיר ידעו בני"ש ששבת נוהג גם בחו"ל ושפיר התרו את המקושש התראת ודאי ושפיר נתחייב על זה, עכ"ד ודפח"ח.

דלא סגי לי בכפרה הקלה

ובגמ' דסנהדרין (ס"ד) שנינו: העביר כל זרעו למולך פטור. וידועין דברי הסמ"ג (לאוהין מ) שתמה כלפי לייא שהעביר מקצת זרעו למולך נהרג, והעביר כל זרעו למולך פטור, ות"י ביסוד גדול דמיתת בית דין קולא הוא, שמיתתו כפרתו, שע"ז נתכפר חטאו אשר חטא, אבל מי שהעביר כל זרעו למולך אין לו לא מחילה ולא סליחה ולא כפרה, ולכן אינו נהרג בבית דין, וע"פ סברא זו של הסמ"ג כתב במהרש"א דבסנהדרין שם שלכן אין עונשין מן הדין לפי שדלמא באמת בגלל שהוא חמור יותר, אינו נענש, דשמא לא יתכפר בעונש שבידי בית דין.

ואמנם בתוס' דב"ק (ב. ד"ה ולא), הקשו אסוג' הגמ' דשם, דמשמע דעונשין ממון מן הדין וכו'. ומבואר מדבריהם, שאף על פי שאין עונשין מן הדין, מכל מקום ממון ניתן לחייב גם מקל וחומר. ולכא"ו צ"ב להבין, מדוע יהיה שונה ממון, משאר עונשים שבהם אין עונשין מן הדין. וביארו האחרונים, דהנה המהרש"א (הניל) ביאר הטעם שאין עונשין מן הדין, על פי מה שכתב הסמ"ג (לאוהין מ), משום דאפשר שהעבירה החמורה יותר זו שאנו רוצים ללמוד מקל וחומר חמורה יותר מהמלמה, ואין די לה בכפרה זו. ברם כל זה ניחא בעונשי בית דין, אבל בממון, אף אם נאמר שהנלמד חמור יותר מהמלמה, ולא יהא לא די בעונש של המלמה, מכל מקום לא מסתבר שהבעל דין יפסיד את כספו בגלל כפרתו של זה, ישלם לכל הפחות את מה שנלמד מהקל וחומר, ויעשה את חשבון נפשו בין אדם למקום.

ברם עפ"י הסברא שאין עונשין מן הדין, משום דאפשר שיהיה פירכא על הקל וחומר כדלעיל בשם ס' הקובץ על הרמב"ם, אכתי תיקשי א"כ למה שבממון יחייבו מן הדין, הרי אכתי יש לחוש שמא יהיה פירכא על הקל וחומר ונחייבו שלא כדין.

סימני טהרה

ובשו"ת דובב מישרים (ח"ד ליקוטי תשובות והערות) כתב דבר נפלא ע"פ ד' המהרש"א הנ"ל, דהנה ברמב"ן (ויקרא י"א, ג) בפסוק כל מפרסת פרסה וכו'. תמה על הספרא (תרי"כ פ"ג אות ב') שמבואר שם שבהמה טמאה שאין בה שום סימני טהרה ידעינן מכח ק"ו, והקשה לפ"ז אמאי לוקה הא אין מזהירין מן הדין.

וכתב הג' מטשעבין ז"ל: והנ"ל עפ"י דברי המהרי"ט (ח"א ס"י נ"א) דהסימנים אינם גורמים טומאה ורק הוכחות הם, ואם אין לו שום סימן לפ"ז אין הדבר מתועב יותר, והנה כבר נודע ממהרש"א בסנהדרין דמש"ה אין עונשין מן הדין משום דהדבר חמור יותר לא סגי ליה בעונש זה, וא"כ לפ"ז הכא דאין יוצא לנו מהק"ו שבהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה חמורה באיסורה מבהמה טמאה שיש לה עכ"פ סימן אחד, והק"ו הוא רק אם בבהמה שיש לה רק הוכחה אחת שהיא טמאה אסרה התורה ק"ו בבהמה שיש שתי הוכחות בודאי אסורה, וא"כ לא שייך אין עונשין מן הדין ודו"ק.

מידת ק"ו ממידת החסד

ובבית האוצר בערך אין עונשין מן הדין (כלל נ"ו או"ט) כתב עוד בטעמא דמילתא דאין עונשין מן הדין ע"פ אגדה, ע"פ מש"כ בספ"ק בני יששכר בכמה מקומות דהיי"ג מדות המה כנגד י"ג מדות של רחמים, ונמצא דק"ו שהוא מדה ראשונה הוא כנגד מידת א-ל שבי"ג מדות של רחמים, וזה שהתפלל משה על מרים אחותו א-ל נא רפא נא לה, וזה שהשיב לו השי"ת בק"ו ואבי' ירק בפני' הלא תיכלם שבעת ימים ודרשו חז"ל דק"ו לשכינה י"ד ימים, היינו דכמו שביקש משרע"ה רפואה משם א-ל שהוא לעומת מידת קל וחומר לכן נענה בק"ו, ומבאר בבית האוצר דנודע בחכמת האמת דשם א-ל הוא ממידת החסד (וכדאיתא במכילתא בשלח - פרשה ג' בה"פ א-ל ויאהבו: ומנין שאין א-ל אלא מדת רחמים שנא' א-ל-י אל-י למה עובתני (תהלים כ"ב ב') ואומר א-ל נא רפא נא לה (במדבר י"ב ג') ואו' א-ל ה' ויאר לנו (תהלים ק"ח כ"ז), וע"כ בהיות מידת הק"ו מכוונת נגד השם א-ל שהוא מידת החסד לכן אין עונש יוצא ממידה זו וה"ש דאין עונשין מן הדין.

ובדובב מישרים (ח"ב ס"י ט) באחד מהתשובות שנכתבו בעמק הבכה אדר תש"א כלשו"ק: פה ביער נומער 45 מחוז שויערדלובסק, הביא ד' הבית האוצר האילו, וח"ק: מה שהבאת בשם הגאון האדיר המפורסם מהר"י ענגיל זצ"ל מטעם דאין עונשין מן הדין ע"פ דברי המגיד הקדוש ממעורטיץ זי"ע ועכ"י (עי' ליקוטים יקרים להמגיד אות ר"ה ועל עבודת ישראל פרשת מקץ ד"ה הן כסוף), והוסיף הרב מטשעבין: בזכרוננו שמבואר כן בכתבי האר"י (עי' פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ו), כדאי לציינ' מה ששמענו מחתנו הגרי"ש ראי"ט טשעבין ז"ל, כי הוא זה הפעם היחיד שחותנו הגאון ז"ל מגלה מידעיו ב'ס' קבלה, דהיי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הם כנגד י"ג מדות של רחמים, ומשו"ה אין עונשין מן הדין דמדה הראשונה שהיא הקל וחומר היא כנגד מדת א-ל של רחמים. הדברים נעימים, והוסיף הג' מטשעבין ז"ל: ובכתבי האר"י מבואר עוד דאליל מהקליפה הוא מתנגד להקל וחומר. ומכבר ראיתי בשם קדוש אחד מדבר (עי' ערבי חל פרשת ויצא דהוש א) לבאר כונת המקרא שאמר לכן ליעקב (בראשית ל"א, כ"ט) יש לא-ל ידי לעשות עמכם וכו' אביכם אמר וכו' השמר לך מדבר וכו', וקשה איך אמר שיש בידו לעשות כיון שבעצמו הודה שאמרו לו השמר מדבר וכו', אך להנ"ל ניחא, דהא היה מזהר רק על דיבור, רק מכח קל וחומר ידעינן דאם היה מזהר על דיבור רע מכל שכן שהוא מזהר על מעשה רע, אולם הקליפה הוא מתנגד להקל וחומר, ועל כן אמר שיש לאל ידי היינו בכח הקליפה שלו שמתנגד להק"ו לעשות וכו', אבל ע"י ביטול הקליפה לא יוכל לעשות כיון שנצטוה על דיבור מכל שכן שהוא מזהר על המעשה.

סלח נא על קל וחומר

וראיתי לחכ"א דמפרש על פייט המבדיל, נחנו בידך כחומר סלח נא על קל וחומר, דכפשוטו שהשי"ת דהננו בידו כחומר ביד היוצר יסלח נא לנו על עבירות קלות כבחמירות, וכן פי' היעב"ץ בסידורו, אמנם ע"פ הנ"ל י"ל באו"א דכאמור הטעם שאין עונשין מן הדין הוא דאולי יש לזה פירכא, אמנם כלפי שמיא אין שייך סברא זו דכלפי שמיא גליא אי יש פירכא אי לאו, וע"כ מבקשים כאשר נחנו בידך כחומר ואפשר לחייבינו ח"ו להיענש מן הדין באיזה אופן שיהי רצונו ית"ש, כאשר אין הפטור דאולי יש פירכא כלפי שמיא, עכ"ז מבקשים סלח נא על קל וחומר דלא נהי' מעונשים מן דין ק"ו, כשם שמתירין בב"ד של מטה, ודפח"ח.

הפדיון להכהן, אבל לשאר המפרשים דלולא החטא לא היו הכהנים עובדים כלל, בהכרח צ"ל כדברי המשך חכמה דלולא החטא וקודם הפדיון היה ניתן להקדש.

פלוגתת הראשונים אם הפדיון של החמשת שקלים בפרשת במדבר הוא מצד המצוה לדורות

והנה בפרשת במדבר מבואר דמשה רבינו פדה כ"ב אלף בכורים בכ"ב אלף לויים, ורע"ג בכורות שהיו עודפים על הלויים נתנו חמשת שקלים, ונחלקו הראשונים אם החמשת שקלים דפדיון זה הוא דין חמשת שקלים הנוהג לדורות או שהיה דין מחודש.

דהאבן עזרא (שם במדבר יג, מה) כתב: **יש מכחישים אמרו, מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמשה שקלים, ואינה ראייה, כי זאת מצוה בפני עצמה, והאמת דברי קבלה.** (וכבר תמנה על האבן עזרא מה הוצרך לדברי קבלה והלא מקרא מלא דיבר הכתוב בפרשת קרח יח טז "בערכך חמשת שקלים" ואכ"מ), ומבואר מדברי האב"ע דחמשת שקלים דפרשה זו איננה מצד פרשת החמש שקלים לדורות, ואילו הרמב"ן שם כתב דזהו המצוה הנוהגת לדורות.

ונראה דדבר זה תלוי בנידון חקירתינו מה היה מצות פדיון הבן לולא החטא, ודלעת הסוברים שהבכורים היה משמשים בכהונה ולא היה הכהנים משמשים כלל, כעצ"ל דעיקר מצות פדיון לא נמסרה ע"ד לתת לכהן, וכבר קיימו כל אחד מצות פדיון כדת וכדין כפי שנמסרה המצוה לכתחילה (לתת להקדש, ע"מ לפדות עצמו מעבודת חולין), וע"כ שחמשת שקלים אלו היו דין מחודש עבור החליפין שהחליפו את הלויים תמורת הבכורים, אבל להרמב"ן דמלכתחילה היתה כוונת התורה שיינתן הפדיון לכהן ועדיין לא היה למי לתת א"כ יתכן שעתה בעת חליפין זה התחילו לקיים מצות פדיון הבן וחמשת שקלים אלו היו תחילת הפדיון.

[אלא דצ"ע בדעת הרמב"ן דהרי גם לולא החטא שהיו הבכורים משמשים כלויים בביהמ"ק היו צריכים לפדות את עצמם, וא"כ מדוע פטרם החליפין שהחליפום בבכורות מלפדות עצמם עיקר הפדיון, והלא חליפין זה היה בכדי לפטרם מעבודת הלוייה ומדוע פטר אותם מהחוב דמעיקרא שהיו חייבים אפילו היו עומדים בקדושתם].

פשוט הדברים ואין כלל מקום לומר אחרת].

יל"ע האיך היה מתקיים מצות פדיון הבן לולא החטא שגרם

ולאור דברינו, דפשטא דמילתא והסכמת רוב המפרשים הוא דלולא החטא שגרם לא היתה ניתנת כהונה לשבט לוי אלא ביד הבכורות היתה מסורה והם בלבד היו עובדים עבודה, יל"ע האיך היה מתקיים מצוה פדיון הבן.

דהרי בפשוט ענין פדיון הבן הוא מעין פדיון לקדושת הבכורה הרובצת על ראש הבכורה ואילו קודם החטא מה ענין לפדות הקדושה, הלא מעותר הוא לעבוד בעצמו עבודת בית המקדש ואין צורך כלל לפדותו.

ובספורנו על הפסוק קדש לי כל בכור בפרשת בא (ג, ב וכן האריך עוד בפרשת במדבר ג, ג) כתב דמצות הפדיון היתה בכדי להתיר להבכור לעשות עבודת חולין, שלולא הפדיון היה אסור בעבודת חולין, ואחר הפדיון מותר בעבודת חולין ועדיין קדוש לעבוד עבודה בביהמ"ק, ואחר החטא החליפו הלויים תמורתם וחלק העבודה בביהמ"ק עובדים הלויים תחתם.

ועדיין יש לעיין למי היה ניתן, דהרי לולא החטא היה לבכורות מעלת הכהונה ולא לכהנים, ולשיטת הרמב"ן וגור אריה לא קשה, שהרי מלכתחילה נתעדתו הכהנים להיות עובדים עבודה ומקבלים מתנות כהונה.

אך לשיטת המזרחי ונח"י דלולא החטא היה לבכורים מעלת הכהונה ולא היו הכהנים עובדים כלל קשה כנ"ל. ובמשך חכמה שם נראה דהיה הבכור מפריש ונותנו להקדש.

ואולם ע"י רמב"ן (במדבר ג, מה) שכתב דעד מעשה הפדיון המבואר בפרשת במדבר שהחליפו הלויים תמורת הבכורים בעת הקמת המשכן לא קיימו הבכורים מצות פדיון הבן, כיון דעדיין לא נתקדשו הכהנים, ולא היה להם למי לתת מתנות כהונה.

אך נראה דזהו לשיטתו דמעיקרא היו הכהנים מעותרים להתקדש לעבודת הקרבנות, וא"כ מלכתחילה היתה כוונת הציווי של הפדיון לתת

דהקשה מהר"ל בהא דנצטוה משה רבינו על עשיית בגדי כהונה בפרשת תצוה שהוא בסדר הפרשיות קודם חטא העגל, ותמה מהר"ל למה הוצרכו כלל לתקן בגדי כהונה לכהנים, הרי לולא חטא העגל היו עתידין הבכורים לעבוד ולא הכהנים.

ומיישב מהר"ל בתרתו, א' דלפי שיטת רש"י בסדר הפרשיות נאמרה פרשת ציווי הבגדים לאחר חטא העגל, ואמנם לולא החטא לא היו צריכין לזה כלל.

ב' והיא עיקר תירוצו של מהר"ל, דאפילו לולא החטא שגרם היו הכהנים משמשים בעבודת בית המקדש, והבכורות היו משמשין רק כלויים בביהמ"ק, ולכן גם קודם החטא שייכת פרשת ציווי עשיית הבגדים.

וכתב שם הגור אריה:

"ואין להקשות למה אהרן ובניו כהנים והבכורות יהיו נדחים מן העבודה ועדיין לא חטאו, שזה אין קשיא שבשביל שעבדו שלא במשכן יעבדו במשכן, שזהו קדושה יתירה, אבל לדחות אותם לגמרי זה אינו".

ומבואר לנו מדברי הגור אריה דאפילו לולא החטא שגרם היתה עיקר עבודת ביהמ"ק מסורה לכהנים, והבכורות היו ממשכין לשרת בעבודת לוייה כמו שעובדין הלויים אח"כ.

ונמצא שדברי רש"י שהובאו בפתח דברינו שנויים בפלוגתא אם נסובים גם כלפי עבודת הכהונה או רק כלפי עבודת הלויים שאינם כהנים. לדעת המזרחי ונחלת יעקב אמורים הם גם כלפי עבודת הכהונה שלולא החטא לא היו הכהנים עומדים, ולדעת הגור אריה אמורים הם רק כלפי עבודת הלויים ולא כלפי עבודת הכהנים.

ויצויין כי מדברי הרמב"ן בפרשת במדבר ג, ג) נראה כשיטת הגור אריה, דהרמב"ן הולך שם כשיטתו בסידור הפרשיות דפרשת ציווי מלאכת המשכן ובגדי כהונה נאמר מיד במתן תורה, ותיכף במתן תורה נבחרו הכהנים לשרת במשכן, ורק בחירת הלויים היה בעת הקמת המשכן, והיינו דלולא החטא היו הכהנים עובדים עבודת הקרבנות, והבכורים משמשים אותם בשימושים שהלויים עובדים, ובעת הקמת המשכן נבחרו הלויים לשרת תחת הבכורים.

ונמצא דהכהנים אינם תחת הבכורים רק הלויים.

אפילו נאמר שנפסלו מחת החטא לא נפסלו רק בעת הקמת המשכן

והנה בשו"ת חשב האפוד (ה"ל) נקט כמילתא דפשיטא דממה שמבואר בסוגייתנו דהעבודה היתה בבכורות עד שהוקם המשכן מבואר כשיטת הגור אריה, שלא החטא גרם לבכורים להפסיד מעלת העבודה, אלא מלכתחילה לא היו מעותרים לכך, שהרי אם מחמת חטא העגל אבדו מעלתם היו צריכים לפסוק מן העבודה תיכף אחר החטא, אלא ע"כ דלא מחמת החטא נדחו אלא כך היה ראוי להם מלכתחילה שמשוקם המשכן לא יעבדו יותר עבודה.

אמנם מדברי הנחלת יעקב הנ"ל נראה שאין בזה שום הכרח, דהא פשיטא ליה דהחטא הוא שגרם לבכורים לאבד מעלתם כפשטא דמילתא [דברי הגור אריה מחודשים מאד], אלא דאעפ"כ לא נדחו תיכף ומיד אלא אחר הקמת המשכן שאו החליפין הקב"ה בלויים. [והחשב האפוד עצמו צדד אח"כ לומר כך, אמנם נראה דכך הוא

נדבת
הר"ר שמעון משה
ענגלענדער הי"ו
בני ברק
לרגל שמחת הולדת הבן נ"י
יה"ד שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט ולדורות ממנו ומכל יוצ"ח רוב תענוג ונחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת
הרה"ג ר' אברהם
ענגלענדער שליט"א
רב דביהמ"ד ויארקא
בארא פארק
לרגל אירוסים הבת שתחי'
עב"ג החתן נ"י
יתברך ממעון הברכות בכל מיילי דמיטב, וירוה מהם ומכל יוצ"ח תענוג ונחת דקדושה ויהא קשר של קיימא ובנין עדי עד

נדבת
הרה"ג ר' יעקב לייב
רייכמאן שליט"א
בני ברק
לרגל שמחת הולדת הבת שתחי'
יה"ד שיזכה לגדלה לתורה ולחופה ולמעש"ט ולדורות ממנה ומכל יוצ"ח רוב תענוג ונחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת
הרה"ג ר' יצחק אייזיק שטערנליכט שליט"א
בני ברק
לרגל אירוסים בנו החתן המז"מ בתוי"ש אהרן נ"י
עב"ג הכלה שתחי'
יתברך ממעון הברכות בכל מיילי דמיטב, וירוה מהם ומכל יוצ"ח תענוג ונחת דקדושה ויהא קשר של קיימא ובנין עדי עד

סדר הדרשות

בקהילתנו הק' בכל מקומות מושבותיהם, למען ולמען דורותינו במשך השבת, לטחור ולקדשנו

לחזקן - שטיבל מרמיז
 מסבילק לפני פריה"ק
 הגה"ח ר' אליהו יוסף בריעף שליט"א
לחזקן - שטיבל 115
 מסבילק לפני פריה"ק
 הגה"ח ר' חיים יצחק שעכטער שליט"א

אנטווערפן
 בעת חגש דרעוין
 הגה"ח ר' משה בראנדסדארפער שליט"א

וויליאמסבורג
 חל שבת קודש כבוד שבת
 הגה"ח ר' אלעזר אייכנשטיין שליט"א
 רב דביהמ"ד בורשטין ומגלל בישיבת תניי דאמסטאד
 בעת חגש דרעוין
 הרה"צ רבי ישכר דוב שליט"א
 נק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ניי וויליאמסבורג
 בעת חגש כבוד שבת
 הגה"ח ר' יעקב מנחם שטייף שליט"א
 מו"ק התאחדות חרבים

באראפאק
 מסבילק לפני פריה"ק
 הגה"ח ר' שלום אלימלך מראנד שליט"א

מאנסי
 חל שבת קודש כבוד שבת
 הרה"צ ר' הלל ראבינאוויטש שליט"א

מאנטשענסטער
 בעת חגש פריה"ק
 הגה"ח ר' אביגדור יהודה ראנבערג שליט"א

בית שמש
 בעת חגש דרעוין
 הגה"ח ר' אברהם בראנדער שליט"א
בית שמש - רמזה ד'
 בעת חגש דרעוין
 הרה"צ ר' יוסף מאיר רוקח שליט"א
 רב דקהלתנו

אלעד
 בעת חגש דרעוין
 הרה"צ ר' אהרן רוקח שליט"א
 רב דקהלתנו

בית
 חל שבת קודש כבוד שבת
 שבת פ"ג בא דבעל"ט
 הגה"ח ר' ישראל דרבומדיקר שליט"א

בני ברק
 ביהמ"ד דכ"ק מרן
 אדמו"ר שליט"א
 חל שבת קודש כבוד שבת
 הגה"ח ר' יחיאל מיכל פרידמאן שליט"א
 בעת חגש פריה"ק
 הגה"ח ר' יצחק דוד אלטר שליט"א

ירושלים
 בעת חגש דרעוין
 הגה"ח ר' יצחק גרינוואלד שליט"א
 ראש מולל בבית מדרשנו

מצד דברי כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א
 בס"ג פרישת שמות תשפ"ד העעל"ט
 בשבת הבעל"ט יהיה התבנסות לחזק בנגד פגע הטפלה
 שכמדו טירד לחתוק סיי לעמוד על הדורות שיגדלו מראי
 על יד שאו מתבנסים ומתחזקים וישטעו דברי חזק ולקבל על
 נעמנו ולחתוק בענינים אלו, וזהו זה יעמוד לבני ישראל שיזכר
 לשמירה עלינו.